

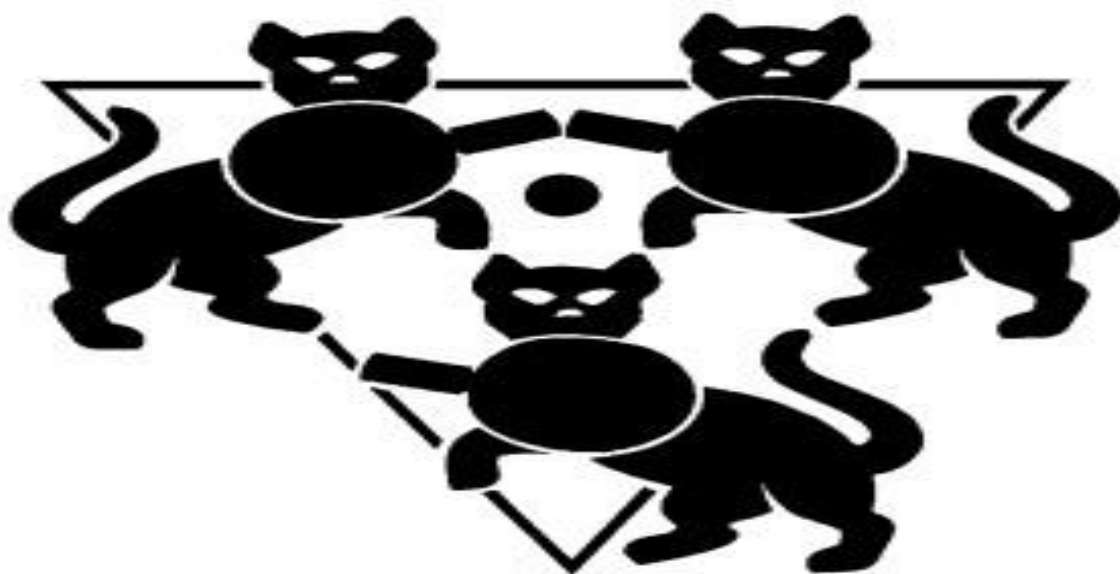
JUBILEUM UITGAVE

DE PONGG

NIEUWSBRIEF VAN TTV DE PIN PONGERS

T.T.V. DE PIN PONGERS

OPGERICHT 11 OKTOBER 1985

NIEUWSBRIEF 410

02-07-2021

WOUW

WOUWSE PLANTAGE

Redactie: Jac Rosenboom & René Schijven

VAN DE REDACTIE

Hierbij ontvang je een **extra** uitgave van onze Nieuwsbrief, uitgave 410.

Deze Nieuwsbrief is volledig gewijd aan een vervolgstukje geschiedenis uit de tweede wereldoorlog: COLDITZ.

Deze eerste volledig aan één thema gewijde uitgave wordt alleen op speciaal verzoek verzonden.

We wensen iedereen weer veel leesplezier.

Laat ons weten wat jullie van deze extra uitgave vonden. Wellicht komen we dan in de toekomst wat vaker met een extra uitgave: redactie@depinpongers.nl

Uitgave 411, een reguliere uitgave, verschijnt op vrijdag 16 juli.

ONTSNAPPING UIT COLDITZ DEEL 2

HET KASTEEL COLDITZ

Colditz ligt in Saksen, in het oosten van Duitsland. Het kasteel was in de elfde en twaalfde eeuw gebouwd, ter verdediging van de gelijknamige nederzetting. Sindsdien was het slot verschillende keren afgebrand en weer opgebouwd. Vanaf de zeventiende eeuw fungeerde het complex beurtelings als een administratief centrum, een werkhuis voor armen en een ziekenhuis voor krankzinnigen.

Toen de Nazi's in 1933 aan de macht kwamen in Duitsland, maakten ze van Colditz een gevangenis voor politieke tegenstanders, homoseksuelen, joden en andere 'Untermenschen'. Toen in 1939 de oorlog uitbrak, was het maar een kleine stap om er een krijgsgevangenenkamp van te maken.

LUXE KRIJGSGEVANGENSCHAP

Toen de Duitsers in 1940 West-Europa onder de voet liepen, maakten ze honderdduizenden geallieerde soldaten krijgsgevangen. De behandeling van deze gevangengenomen Engelse, Franse, Belgische en Nederlandse militairen liep sterk uiteen. In het geval van Colditz kwamen de geallieerde soldaten er opvallend goed van af. Het kastelencomplex was van de nodige luxe voorzien. De gevangenen kregen goed te eten en werden regelmatig van rantsoenen sigaretten voorzien. Ter vermaak was er volop gelegenheid voor sport, waren er muziekinstrumenten beschikbaar en werd er zelfs een filmprojector uit de Verenigde Staten aangerukt.

Deze ruimhartige behandeling hing deels samen met het type gevangenen dat in Colditz was gehuisvest. Het ging hier om geallieerde officieren die weigerden een loyaliteitsverklaring aan Nazi-Duitsland af te leggen. Daarnaast werden ook 'onverbeterlijke' militairen die herhaaldelijk uit gevangenenkampen waren ontsnapt in Colditz opgesloten.

Voor dergelijke loyaliteit aan het vaderland hadden de Duitsers respect. Vandaar hun relatief milde opstelling.

Ondanks dat er ervaren ontsnappers werden opgesloten, werden er relatief weinig veiligheidsmaatregelen in Colditz genomen. Afgezien van het plaatsen van tralies voor de ramen, was het slot niet verder uitgerust om mensen binnen te houden. De beveiliging zat dus vol gaten, die de gevangenen al snel zouden uitbuiten.

De luchtkoker

Op 28 juli 1941 verkleedden twee Franse officieren zich als Duitse burgers, gleden vanaf de vierde verdieping door een luchtkoker 12 meter omlaag aan een touw en kwamen uit in de keuken van het kasteel. Ze wandelden brutaalweg naar de kasteelpoort en werden tot hun verbazing door de wachtpost gewoon doorgelaten. Een andere Duitser zag het tweetal door de poort lopen en vond dit vreemd omdat hij beiden niet kende. Hij begon steeds meer te twijfelen en besloot uiteindelijk na een uur van wikken en wegen om de beveiliging in te lichten.

De jacht op de gevangenen werd ingezet door bewakers op de fiets met honden. Beide krijgsgevangenen werden 10 kilometer verderop ingerekend.

Tellen, tellen en nog eens tellen

Regelmatig werden alle krijgsgevangenen opgetrommeld op de binnenplaats en daar werden zij geteld.

De Nederlanders hadden iets origineels bedacht om dit systeem te omzeilen. De Duitsers vertrouwden de Nederlanders al lange tijd niet en kwamen erachter hoe dit werd gedaan.

Tijdens een telling beval een Duitse officier om alle krijgsgevangenen rechts van hem een stap naar links te doen en iedereen links van hem naar rechts te stappen.

In het midden bleven 2 verklede poppen staan. De twee ontbrekende gevangenen werden al snel gevonden, ze hadden zich verborgen onder een stapel losse boombladeren.

De Singen route

De Nederlandse luitenant Hans Larive ondernam vanuit een krijgsgevangenenkamp in het Duitse plaatsje Soest een poging om te ontsnappen. Hij werd gesnapt in Singen, vlakbij de Zwitserse grens en ondervraagd door een Duitse Gestapo-officier.

De Duitser was er zo van overtuigd dat zij de oorlog snel zouden winnen, dat hij vertelde over een ontsnappingsroute vanuit Singen.

Larive leerde deze route van buiten en dit kwam goed van pas bij een latere ontsnapping vanuit Colditz. Zie het volgende verhaal over een geslaagde Nederlandse poging.

Een geslaagde Nederlandse poging

Niet altijd hoeft het spectaculair te zijn, maar ook heel simpele pogingen kunnen succesvol zijn. Je moet maar op het idee komen.

De Nederlander Francis Steinmetz liet zich tijdens een partijtje rugby samen met een vriend in een kleine put in het kasteelpark vallen. Vervolgens knipte een medegevangene een gat in het hek, waarna hij begon te schreeuwen dat er iemand was ontsnapt.

De afleidingsmanoeuvre werkte: de bewakers renden meteen door het gat, op zoek naar de zogenaamd verdwenen gevangenen. Steinmetz en zijn maat hielden zich gedeisd tot het donker werd, waarna ze alsnog door het gat wegluchtten. Zij wisten uiteindelijk Zwitserland te bereiken, mede dank zij de informatie van een landgenoot over de vlak hierboven beschreven Singen route.

Willi de elektricien

De "echte" en de "namaak" Willi.
Poppen in Museum Colditz.

In de nacht van 28 december 1942 zette een Franse officier met opzet een elektriciteitsstop uit, waardoor het licht op de binnenplaats uitging. Zoals ze hadden verwacht werd de elektricien uit het dorp, ene Willi Pöhnert, opgetrommeld om de boel te repareren.

Terwijl Willi druk aan het werk was, werd de Franse luitenant Perodeau, die wel wat op hem leek, als Willi aangekleed, kreeg een gereedschapskist mee en wandelde alsof er niets aan de hand was naar buiten.

Hij kwam zonder problemen langs de eerste wachtpost, maar de wachtpost aan de hoofdpoot vroeg hem om een speciale penning die iedere Duitser die iets moest doen in Colditz, bij zich moest dragen. Dit om juist dit soort Willi-achtige ontsnappingen te voorkomen. De namaak-Willi had hier uiteraard geen antwoord op en moest zich overgeven.

Volgens de telling missen we niemand

Een groep krijgsgevangenen werd tewerkgesteld in het park bij het kasteel. Om te voorkomen dat gevangenen na afloop zich in het park konden verbergen, werden alle gevangenen bij het betreden en het verlaten van het park geteld.

Daar werd op een heel creatieve manier misbruik van gemaakt.

Op 9 juni 1941 verstopte de Franse kapitein Pierre Mairesse Lebrun zich tussen de balken van een prieel in het park. Een kleine Belg, meegesmokkeld onder een lange mantel van een grote gevangene, nam zijn plaats in om meegeteld te worden toen de groep het park weer verliet.

Toen het rustig was verliet Lebrun zijn schuilplaats en kroop over de afrastering en de parkmuur.

Lebrun toog naar het station van Colditz. Pech voor Lebrun was dat de 100 Reichsmark waarmee hij een kaartje wilde kopen, uit roulatie was. De stationschef vond het verdacht, stopte Lebrun in een wachtruimte, en sloot deze af. De chef belde met het kasteel of er mensen werden vermist. 'Nein' was het antwoord, iedereen was 'binnen'. Terwijl het telefoongesprek werd gevoerd, wist Lebrun uit een raam te springen. Wederom pech, een oudere dame brak zijn val, en de vrouw begon te gillen. De jacht werd ingezet, en al spoedig was de voorvluchtige niet langer voortvluchtig en uiteindelijk werd Lebrun weer afgeleverd bij het kasteel.

De sprong naar de vrijheid

Dezelfde Lebrun uit het verhaal hier vlak boven waagde op 2 juli 1941 een nieuwe ontsnapingspoging. Lebrun, in sporttenu, was al eerder van plan geweest weer te ontsnappen uit de omheining, maar steeds waren de Duitse wachtposten scherp geweest. Maar vandaag durfde hij het aan.

Aan de meest oostelijke hoek stond een landgenoot met zijn handen als stijgbeugels en even na 13.30 uur stapte Lebrun daarin. Lebrun werd gelanceerd over een hek en voor de verbaasde wachtpost kon reageren was hij al bij een hoge muur. Een wachter vuurde zijn geweer, maar de kogel ketste op de muur, waarbij Lebrun licht gewond werd in het gezicht. Voor de Duitser weer kon vuren was Lebrun over de muur en rende in zijn sporttenu drie kilometer aan één stuk en verstopte zich in een korenveld.

Nadat het donker was geworden wandelde Lebrun en fietste soms op een gestolen fiets en wist na 400 kilometer Zwitserland te bereiken.

Kort daarop werd een groot gat gehakt in de muur waarover Lebrun weg wist te komen, zodat de wachtpost door de muur kon om een eventuele vluchter te kunnen achtervolgen.

Een leuk detail en waar gebeurd: de ontsnapte Fransman had een briefje in zijn cel achtergelaten met het verzoek om – mocht zijn vluchtpoging slagen – zijn persoonlijke bezittingen naar hem thuis te sturen: Luitenant Pierre Mairesse-Lebrun, Orange (Vaucluse). Het schijnt dat de Duitsers zijn verzoek hebben ingewilligd.

Verborgen kamer met radio ontdekt

In een nauw kamertje bovenin het middeleeuwse kasteel werden een radio, codeboeken, sigaretten en een oefeningenboek met Duitse zinnen en aanwijzingen voor een ontsnapingsroute gevonden.

Het kamertje werd in 1973 gevonden, toen drie voormalige gevangenen het kasteel bezochten. Maar de veteranen hielden, in ware Colditz-stijl, hun ontdekking lange tijd voor de Oost-Duitse autoriteiten verborgen.

- **DE DUITSE DAME**
- **HET ZWEEFVLIEGTUIG**

De volledige verhalen

En dan is het nu tijd om de achtergronden van de in de vorige Nieuwsbrief geplaatste onvolledige verhalen rondom "De Duitse dame" en "Het zweefvliegtuig" te onthullen.

DE DUITSE DAME

De Franse luitenant Alpin Boulay was een op het eerste oog pessimistische Fransman. Op elke discussie van hoe te ontsnappen, antwoordde hij: 'Pas de chance' (geen kans), welke dan ook zijn bijnaam zou worden: Paddy Changey.

De dag van zijn ontsnapping zouden de Fransen voetballen tegen de Britten. Het opstellen van de uitbundige troep gevangenen voor de dagelijkse gang naar het park, was een chaos. In en uit liepen de Fransen, met hier en daar een Nederlander, en de telling door de Duitsers was haast niet te doen. Eén Nederlandse officier, een grote vent in een lange jas, stak boven de rest uit, ... onder zijn jas was een kleine Pool verstopt, die later bij de telling voor een ontsnapte gevangene zou moeten compenseren.

Onopvallend tussen de schuivende troep kerels stond één zwetende Fransman, die zich die dag extra glad had geschoren, en het zweet kriebelde over de huid van zijn gezicht. Het was de eerder aan het begin van dit artikel genoemde Franse luitenant Alpin Boulay met de bijnaam "Paddy Changey".

Het gebeurde regelmatig, dat als een groep gevangenen door het Duitse deel van het kasteel werd geleid, dat de vrouwen van de Duitsers daar rondhingen. De gevangenen, waarvan sommigen al een jaar geen vrouw hadden 'gehad', vonden elke vrouw op dat moment de moeite waard. Bij het naderen van een groep gevangenen hadden de Duitse vrouwen dan ook de opdracht gekregen zich te verwijderen uit het blikveld van de gevangenen.

Poort nr. 3 waar de dame zich afscheidde uit de groep gevangenen

Toen de groep Britse en Franse voetballers met hun supporters onder de donkere poort liep tussen het gevangenen gedeelte en het Duitse deel, ontstond er een gezellig opstootje. Een hoop gefluit en geroep steeg op uit de groep. Een Duitse wacht zag opeens een dame naast de groep lopen. Snel stapte hij op haar af en sommeerde haar rechtdoor te lopen, onder de links afgebeelde poort, in de richting van de klokkentoren, de andere poort uit richting de stad. De gevangenen floten de fraaie weglappende contouren na van de vrouw op de rode schoentjes.

De dame liep in de richting van poort nummer 2 (linkse foto, vooraan), die in de verte leidde naar de hoofdpoot rechts, de laatste halte naar buiten. Maar toen ging het mis

Enkele Britse voetballers die iets achterop kwamen en richting het park liepen, zagen dat de dame iets verloor. Het bleek een polshorloge. Eén van de Britse officieren, Squadron Leader Brian Paddon, pakte het horloge op en riep in gebroken Duits haar na. Maar de dame reageerde niet en liep stug verder onder Poort nr. 2 door.

Paddon gaf het horloge aan een Duitse wacht; "Das Fräulein hat ihre Uhr verloren,..." De Duitse wacht rende haar na en al snel volgden een tweede en derde schildwacht. De dame haar Duits was nihil, en ze moest haar pas tonen. Ze werd vervolgens afgevoerd naar een kantoor in het Duitse deel, waar de ontmaskering volgde. De dame bleek een heer, de eerder vermelde luitenant Boulay!

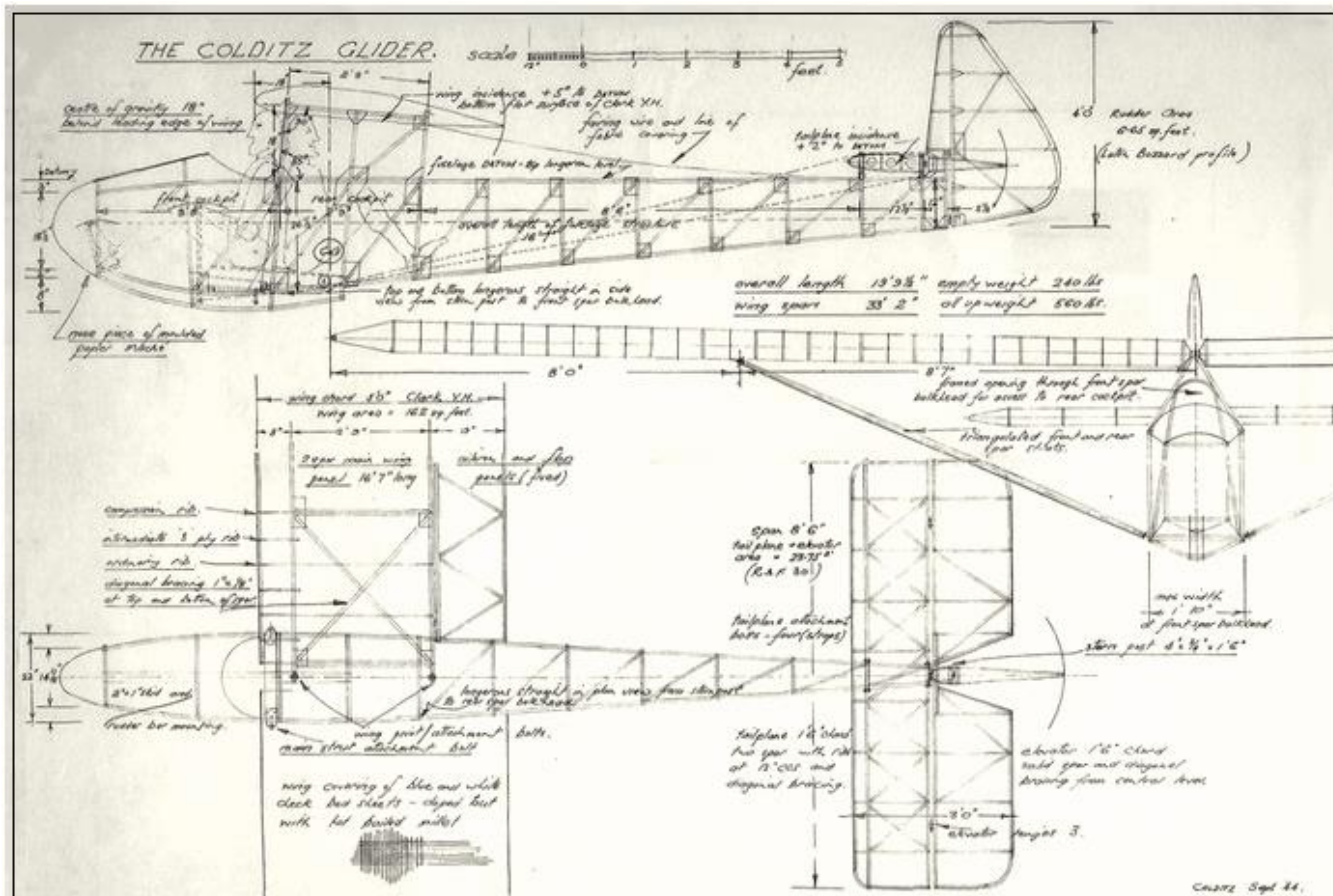
De Duitse dame, pop in museum Colditz.

Luitenant Boulay bleek in de dameskleden te zitten. Kleden die achtergebleven bleken te zijn in het theater van het voormalige 'gekkengesticht'. Omdat Boulay nagenoeg kaal was, moest hij een pruik hebben. Deze bleek gemaakt van de baard van een Joodse rabbi, die hem met graagte afstond voor de nobele zaak.

Als de Fransen de Britten zouden hebben betrokken bij 'het spel met de dame', of hen op zijn minst hadden ingelicht, dan hadden zij het gevallen horloge wel laten liggen en was deze poging tot ontsnappen wellicht geslaagd geweest!!

HET ZWEEFVLIEGTUIG

Werktekening van de Colditz zwever

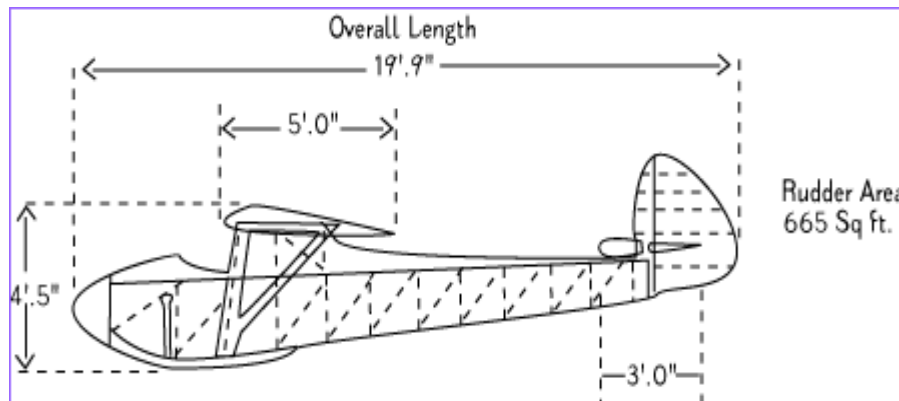
Begin 1944 opperde een Engelse krijgsgevangene een idee om met een zweefvliegtuig uit Colditz te ontsnappen. Hij besprak dit met drie medegevangenen en het plan werd voorgelegd aan de hoogste in rang, Colonel Tod, die akkoord ging. Maar er was wel een voorwaarde: als het ding klaar was, dan bepaalde hij of deze gebruikt ging worden. Het was al duidelijk dat de Geallieerden oprukten door Europa, en er moesten geen mensenlevens op het spel worden gezet als de bevrijders in aantocht waren.

Er werd een valse wand op de zolder boven de kapel aangebracht, waarachter gewerkt kon worden. De wand lag helemaal op het einde in het donker van de zolder, en men ging er van uit dat geen enkele snuffelende wacht helemaal door het stof de hele zolder zou onderzoeken.

Even leek de zaak verraden, toen een Duitse arbeider met de bijnaam "Slim", die metsel- en pleisterwerk uitvoerde in het kasteel, de toegang had gevonden naar de werkplek. In plaats van er met de Duitse commandant over te spreken, liet hij doorschemeren eventueel zijn mond wel te willen houden. De metselaar werd met 700 sigaretten omgekocht. "Slim" overleed twee weken later, niet aan het roken van de 700 sigaretten, maar aan diabetes.

In de loop van het jaar 1944 werd begonnen met de bouw van het vliegtuig. Aanvankelijk bouwden 2 Britten losse onderdelen voor de zwever in hun eigen verblijf,

maar dit was slechts een tijdelijke en te gemakkelijk te ontdekken oplossing. Op een van de zolders van het kasteel werd een valse muur geplaatst en daar achter vond de werkelijke bouw plaats.

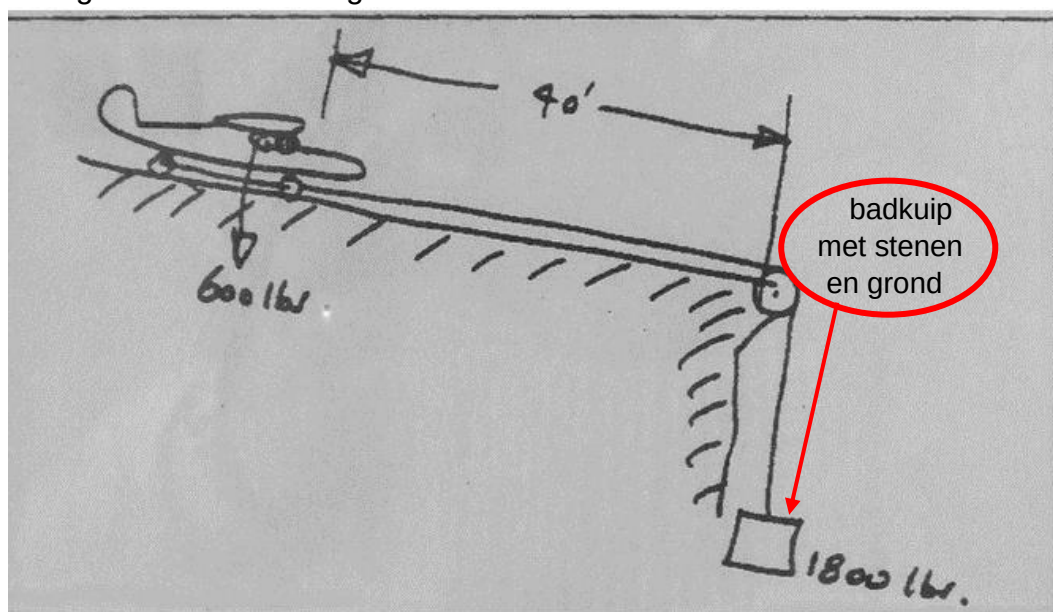
Lange vloerplanken moesten de basis worden van de vleugels. Planken uit kasten en beddenplanken dienden voor de ribben van het toestel. Lakens en strozakken werden gebruikt voor de bekleding, welke met een smeersel van was en meel werd hard gemaakt. Er zou uiteindelijk door 12 man aan gewerkt worden en de gehele tien maanden dat ze er aan werkten stonden 40 tot 50 man op de uitkijk.

De lancering van de zwever, die onderwijl de bijnaam 'Colditz Cock' had gekregen, zou vanaf het schuine dak van het kasteel moeten gebeuren. Tafelbladen zouden een lanceerplatform moeten vormen.

De zwever van zo'n 175 kilo zwaar, inclusief de twee man aan boord, had een startlengte nodig van 12 meter.

Om de startsnelheid te creëren voor de zwever, zou een badkuip gevuld met stenen en grond met een gewicht van ruim 800 kilo nodig zijn. Deze badkuip werd aan een lang touw op de kasteelmuur gezet en moest naar beneden vallen om de zwever over het dak te trekken en de nodige startsnelheid te geven.

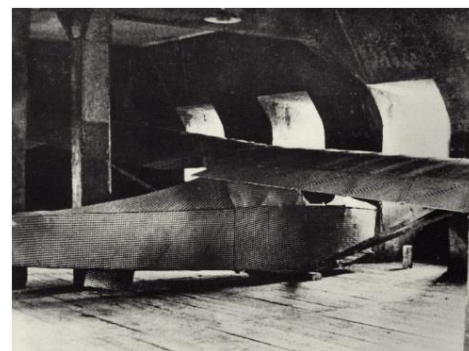
Een van de bouwers aan het zweefvliegtuig maakte deze tekening hoe de zwever gelanceerd moest worden.

De zwever moest een afstand overbruggen van een paar honderd meter naar een stukje weiland achter de rivier de Mulde en moest de twee inzittenden voldoende voorsprong in tijd geven om te ontsnappen aan achtervolgende bewakers. Het plan was om het zweefvliegtuig in het voorjaar van 1945 te lanceren.

Helaas, of misschien wel gelukkig, werd de zwever nooit gebruikt. De Geallieerde troepen waren niet ver meer verwijderd van Colditz, en de ontsnapping met het zweefvliegtuig werd afgelast.

Met de naderende Amerikanen in zicht, besloten de Duitsers om Colditz te ontruimen en alle krijgsgevangenen over te plaatsen naar een ander kamp.

Kolonel Tod, samen met de oprichter van de SAS, Lt. Colonel David Stirling, had als reactie daarop een verdedigingsgroep bij elkaar gevormd die, als het nodig mocht zijn, zou vechten tot de dood. Ze zouden niet wijken voor de Duitse opdracht om verplaatst te worden naar een ander kamp.

Dit vertelde Tod tegen de kampcommandant Prawitt. Deze wist SS commandant Genz te overtuigen, toen hij de gevangenen van Colditz, samen met de laatste joden uit een nabijgelegen kamp, op transport wilde zetten.

De gevangenen bleven dus in Colditz en wachtten de Amerikaanse bevrijders af. Deze kwamen op 16 april 1945 de poorten binnen van het kasteel. Natuurlijk werd de zwever bewonderd door de Amerikaanse soldaten. Na de oorlog werd de zwever helaas gesloopt en is waarschijnlijk als brandhout opgestookt.

Zou de zwever het ooit gedaan hebben, dat bleef de vraag.

Na een geslaagde test met een model op een kwart schaal, werd op woensdag 2 februari 2000 een model op ware grootte gelanceerd op de RAF basis Odiham in Hampshire, in aanwezigheid van zeven ex-gevangenen van Colditz. Het toestel werd bemand en vloog gestaag door de lucht om een zachte landing te maken. Deze reconstructie en vlucht was mogelijk gemaakt door TV-zender Channel 4.

Het was deze TV-zender die tussen 1972 en 1974 een groot aantal afleveringen (13) van de succesvolle televisieserie "Colditz" zou uitzenden.

Daar bleef het niet bij. Op 17 maart 2012, wederom in opdracht van Channel 4, werd in de vroege morgen begonnen met de opbouw van een zweefvliegtuig op het dak van Colditz. Eindelijk zou duidelijk worden of het plan van toen, nu zou slagen.

Om half drie in de middag werd de zwever gelanceerd. Er was om veiligheidsredenen niemand aan bord, het toestel werd radiografisch bestuurd. Het vliegtuig zweefde fraai met een snelheid van 50 km/u, vloog over de vlakbij het kasteel stromende rivier de Mulde en kwam bijna 300 meter verderop terecht in een weiland.

Helaas was de landing hard en brak het toestel, waarbij de dummy vlieger onthoofd werd.

17 maart 2012: de zwever is gelanceerd vanaf Colditz. Op het dak is de lanceerinrichting te zien.

Het zweefvliegtuig na de harde landing, met op de achtergrond kasteel Colditz.

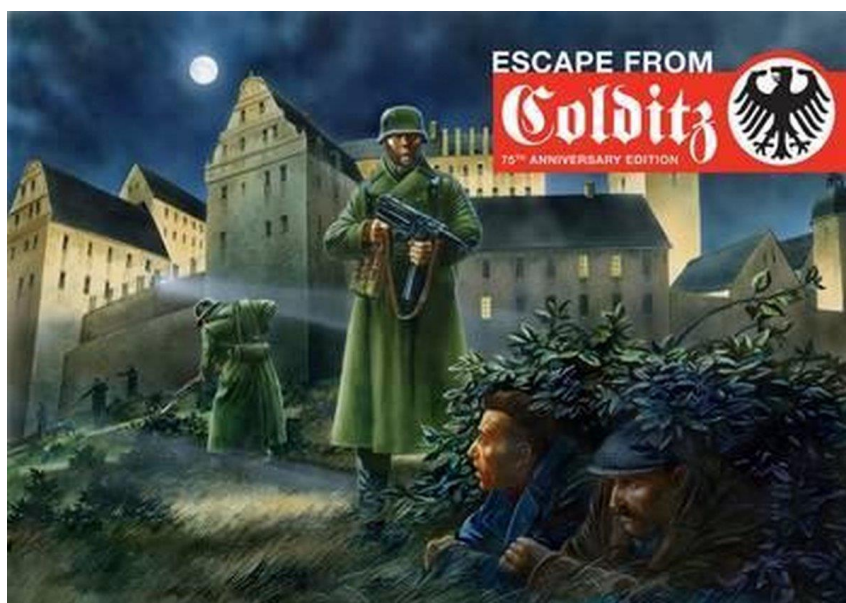

Meer Colditz?

We hopen dat jullie deze speciale editie van de Nieuwsbrief met interesse hebben gelezen.

Voor de liefhebbers: in de handel zijn boeken, speelfilms en DVD's van de oorspronkelijke televisie-serie te verkrijgen.

Er is zelfs een bordspel te koop, o.a. bij Bol.com (nee, de redactie heeft geen aandelen van Bol.com):

Bordspel "Escape from Colditz"

